

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Œcumenica Cathedræ Apostolicæ Avthoritas

Reding, Augustin

[Ort nicht ermittelt], Anno M.DC.LXXXIX.

§. IV. In quos ferri possit, ac debeat excommunicationis censura.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38717

- rum Fratrum regulam.
24. *Tertiò.* Tradit præcitatus Elliesius pag. 260. excommunicationem mortalem ferri non posse, nisi crimen sit manifestum & publicum. Quamvis enim nonnulli putent, penitentiam publicam, ac proinde excommunicationem medicinalem olim inflictam esse pro peccatis occultis, neminem tamen hætenus existimasse, aliquem ab Ecclesiâ invitum excommunicari, aut pelli potuisse, nisi manifestum foret ejus crimen; quippe cum nullus debeat excommunicatione mortali plecti, qui non vel suo, vel aliorum testimonio fuerit convictus, & penitentiam agere detrectarit; uti pluribus testimonijs probare conatur præcitatus Theologus.
25. Quod equidem circa excommunicationem mortalem, imò & medicinalem ferendam sententiæ discrimen haud improbo: at circa excommunicationem latae sententiæ res aliter se habet, ita ut hæc indici possit generali aliquo statuto, criminis cuiuspiam, si forte per nequitiam sit patrandum, eatenus vindice, ut Canon excommunicationis, vel anathematis comminatorius sit loco perpetuæ admonitionis, ipsoque factò incuratur ejusmodi censura à transgressore illius Canonis, quantumvis scelus externo tamen opere consummatum, sit occultum, neque juris, neque facti notoreitate publicum.
26. *Quartò.* Cum Elliesius pag. 269. iterum probasset, excommunicationem ferri non posse in occultos aut hæreticos, aut peccatores, quippe cum excommunicatio sit separatio à fidelium conventu & Societate, seu actus clavium externus, & in foro exteriori exercendus: neque enim homo internus ligatur ab Ecclesiâ, sed se ipsum per peccatum ligat coram Deo, non coram Ecclesiâ. Exinde illhanc moveret quæstionem; *An hoc accipiendum sit, non tantum de excommunicatione ferenda, sed etiam latae sententiæ?* Celebris namque est apud Canonistas ista distinctio excommunicationis ferendæ, & latae sententiæ: quarum priorem, ipsomet Elliesio animadvertente, illam dicunt, quam per ipsum actum meretur quidem peccator, non tamen incurrit ipso factò, sed infligitur per subsequenter sententiam: posteriorem verò, ajunt, ipso factò incurri ob scelus patratum, cui ex vi alicujus Canonis seu statuti est annexa talis censura. Priorem proinde excommunicationem, fatentur Canonistæ, ferri tantum posse in peccatorem notorium, & criminis convictum: posteriorem verò ipsâ perpetratiōe criminis incurri, contendunt: imò nonnulli ex ijs ajunt, eam in peccatum profus internum cadere posse, alij verò censent, hanc non secus ac cæteras censuras, minimè habere locum in peccatis merè internis, nisi extrinsecus prodierint per aliquod dictum, aut factum, licet hominibus ignotum.
27. *Quintò.* Adversus hanc Canonistarum doctrinam excipit Elliesius à pag. 270. circa finem, excommunicationem latae sententiæ non esse eam, quæ hucusque descripta est. Nam quotiescunque in Canonibus antiquis dicitur

anathema generatim in eos, qui hoc, aut istud scelus patnaverint, hoc nihil aliud esse, ait, quam eos, qui istud egisse convicti fuerint, excommunicandos, non autem reverè excommunicatos esse. Unde idem Doctor Parisiensis pag. 271. concludit, quòd anathema, secundum propriam hujus vocis significationem, nihil aliud sit, quam diris devoveri, exitioque dignum haberi, sicque adeò sub ejusmodi voce exprimi excommunicationem ferendam, non latae sententiæ. Imò verò per excommunicationem latae sententiæ hominem re ipsâ non excommunicari, sed excommunicandum decerni statim, atque convictus fuerit ejus rei, propter quam fertur à jure, sine ullo prævio judicio.

Verùm pro sexto hujus Elliesianæ exceptionis sequentem accipe refutationem. Cum enim hic Theologus fateri debeat, vi Clavium Ecclesiæ posse decerni, ut statim, ac convictus quis fuerit facinoris, propter quod excommunicatio fertur à jure, sit absque ullo prævio judicio excommunicandus; quærit ejusdem S. Ecclesiæ indefinita ad quodcumque ligandum potestas facere posset decretum sceleris cuiuspiam eatenus prohibitorum, ut quisquis talis peccati reatum opere aliquo externo compleverit; ipso jure non tantum sit excommunicandus, sed ipso factò excommunicatus? Quo proinde excommunicandi modo per plures Summorum Pontificum, atque Conciliorum Constitutiones stabilito, distinguere jam oportet, inter ipsam excommunicationis censuram in foro conscientie incusam, ejusque auctoritativam in foro exteriori publicationem. Quarum prior equidem haud requirit peccati notoreitatem, sed externam duntaxat sceleris consummationem: licet posterior exigat delicti, excommunicationem ipso factò & jure annexam habentis, legitimam in foro exteriori probationem. Et hinc facile patere poterit, qualiter accipienda sint ea, quæ Elliesius pag. 273. usque ad pag. 271. fusè prosequitur.

§. IV.

In quos ferri possit, ac debeat Excommunicationis censura.

Quæ hanc in rem Elliesius à pag. 277. disserit, ea vel nullam continent difficultatem, vel alibi jam discussa fuerunt. Super sunt expendenda solummodò tum de Regibus, tum de integris Regnis; *An excommunicationis, seu interdicti censura subijci queant?*

ARGUMENTUM I.

Nostratis de Regibus sententiæ.

Elliesius præsent. pag. 278. pro nostrâ sententiâ, Reges excommunicari posse affirmante, ita disserit. Cum equidem Romani Pontifices à Gregorio VII. ita excommunicarint Reges, ut simul eorum subditos à Sacramento fidei absolverent, Regnaque co-

rum cuilibet occupanda traderent: hinc factum est, ut Regum defensores absolute negarint: Reges excommunicari posse eo saltem modo, quo Romani Pontifices eos excommunicari conabantur. Verum si quis exacte loqui velit, dicere debet, Reges absolute ab Ecclesia excommunicari posse, hoc est, indignos Ecclesie communionem declarari in rebus spiritualibus, non autem in temporalibus ac civilibus, cum proprius effectus excommunicationis, non attingat temporalia, sed spiritualia. Quamvis enim Reges sint Monarchae & Principes Reipublicae civilis, in Republica tamen Ecclesiastica sunt tantum membra, debentque obtemperare legibus hujus Reipublicae, aut ab ea excidere. Potest ergo absolute Princeps, qui Leges Christi & Ecclesiae violat, Ecclesia indignus haberi, & declarari; prout multa exempla a praecitato Theologo adducta demonstrant.

Exceptiones Elliesiana.

30. Hic Parisiensis Doctor excipit primo. Non posse tamen Regibus per excommunicationem interdici, aut prohiberi, quae sunt Juris naturalis & Divini: sic v. g. non posse vi excommunicationis prohiberi, ne Patres familias suam regat, alarque familiam, neve Filius familias Patri & Matri debitum praestet honorem. Similiter igitur non posse excommunicationem impedire, quod minus Rex Regnum administret, regat, gubernet, moderetur, ac proinde non posse subditos a Sacramento fidei absolvi, & Regem regnandi jure privari. Secundo. Licet absolute possint excommunicari Reges, non tamen expedire, id facere, plus enim inde detrimenti Reipublicae Christianae accedere, quam Boni; nec id fieri posse sine magno periculo schismatis, pacis publicae perturbatione, Ecclesiae vexatione, & caeteris calamitatibus, quas inde sequi, moraliter certum est. Atque hinc in Imperatores haereticis addictissimos nullam excommunicationis censuram ab antiquis Episcopis fuisse fulminatam, ne scilicet eos gravius exacerbarent adversus Ecclesiam; veluti ostendant exempla cit. pag. 279. relata. Tertio. Gallis suis semper fuisse persuasum, ut nunquam Reges suos excommunicari passi fuerint, multis hanc in rem adductis, at inferius discutiendis exemplis.

Refutatio istarum Exceptionum.

31. Circa primam igitur exceptionem disquirō ex Elliesio, cum sequenti cap. 3. secundarium a Jure positivo sancitum excommunicationis effectum, dicat in eo situm esse, ut nulla cogente necessitate, vel utilitate, cum excommunicatis non incurrat familiaritas seu convictus, atque colloquium; an non excommunicationis vim aperte proficiatur, ad politicorum etiam, ex jure duntaxat positivo subsistentium commerciorum privationem extendi posse? Esti vero juris naturalis ac Divini sit obedientia & subjectio erga Regem, quamdiu ma-

net in statu Regiae praecellentiae, attamen juris tantum positivi est, quod hic in individuo sit legitimus Rex, ita ut, si publici Boni ratio & necessitas id exigat, a Statibus Regni, ipso met etiam Elliesio alibi fatente, deponi valeat. An non igitur ad Regalis in hoc individuo dignitatis subsistentiam, jure duntaxat positivo nixam; poterit secundarius excommunicationis, jura commerciorum etiam politicorum adimere praevaleat effectus, eatenus extendi, ut jure Regiae gubernationis intra hanc individuum personam adempto, per consequentiam cesset subditorum debitum ad fidelitatem & obedientiam, indeque ruat super hoc debito fundatum jurisjurandi homagium.

32. Circa secundam exceptionem in promptu sunt varia ex Ecclesiasticis historijs exempla, ita ut Regum ac Imperatorum excommunicationes ad meliorem quandoque statum istos redegerint, vel etiam violentiarum excessiva nequitia necessario exegerit earum per censuras Ecclesiasticas repressionem, vel ob plurium & graviorum ex Regum excommunicationibus imminentium malorum certa discrimina, fuerit consultius judicatum, a censuris abstinere. Quid ergo pro temporum varietate, possit hanc in re videri expedientius, summi Ecclesiae sanctae Moderatoris prudentia optime sciet discernere.

33. Circa tertiam exceptionem fatetur imprimis ipsemet Elliesius; a Nicolao I. jussu de causa fuisse excommunicatum Lotharium Galliae Regem, eo quod Teutbergam dimissam, Waltradam duxerit uxorem; quamvis Theologus ille contendat, hoc ab illo Pontifice tanquam Judice & arbitro a partibus electo, factum esse. Quidni vero ipsissimum hoc arbitrium dixisset, fundatum fuisse in Clavibus Ecclesiae, quas revereri debebat Lotharius? Quomodo enim ex partium arbitrio stare potuisset excommunicandi potestas? Excommunicationis censuras in Philippo I. & II. Galliae Reges, non iniquis de causa esse a Summis Pontificibus latas, ac propterea ab Episcoporum Gallicanorum Synodis confirmatas, iterum fatetur Elliesius. Quamvis proinde vel Hincmarus non acquieverit praecepto Adriani Papae juhentis, ut a Carolo Calvi consortio & communionem discederet: vel alij Gallicani Antihites varijs temporibus se opponerint excommunicationibus in Reges suos a Pontifice Romano vibratis; quid totum hoc derogare valet indefinita Petri clavium super quocunque in terris potentiae auctoritati, dum ligamen ab ista factum, in ipsis etiam calis ratum habitum iri, verbis dilertis Christus pronuntiavit? Si de prudentiae circumspectione fiat quaesitio. An haec sub ejusmodi censuris fuerit undique observata? Profecto circa spiritualis sibi Divinitus concessi gladii jussu ac prudenter evaginatum, itabit praesumptio pro Papa, quoad Ecclesiae claves immediatum Christi Vicarium agente. Quae, sufficiat, generatim huc attenuisse, dum nimis longum foret de singulis Galliae Regibus, erga quos Romani Pontifi-

ces gladium spiritualem stringebant, specialem ac particularem quaestionem instituire.

ARGUMENTVM II.

Nostratis sententiæ, quo ostenditur, quomodo Regnum integrum possit excommunicari, & sacris interdici, ob peccatum Regum seu Principum.

34. **P**rimum exemplum de interdictis Ecclesiasticis in communitatem latis, afferri solet (ut alia taceam) ex Concilij Triburiensis capite 32. & Cabilonenfis cap. 26. desumptum, ubi Ecclesia quædam, lite de illius patrono pendente, claudi iubetur, ne officium Divinum in ea celebraretur.

Exceptio Elliesiana.

35. **E**xcipitur, Concilium Triburiense non subiecisse interdicto Ecclesiam, de qua agebatur, sed pro bono pacis iussisse, ut Episcopi auctoritate clauderetur; donec ea, quæ de eligendo ad illam regendam Presbytero, lis pendebat, fuisset composita, atque finita.

Refutatio istius exceptionis.

36. **Q**uia Elliesius de Concilij Triburiensis decreto fateatur, ab eo propter bonum pacis fuisse iussum, ut Episcopi auctoritate clauderetur Ecclesia, donec lis, quæ de eligendo Presbytero pendebat, fuisset composita; nunquid ex hoc est in confesso, antiquitatis extitisse morem, ex causâ iustâ per auctoritatem Ecclesiasticam, non materiales duntaxat Ecclesiæ januas claudendi, sed interdicens, ne officia Divina in ea celebrarentur? Nunquid autem hoc interdicti Ecclesiastici apertam præfert speciem? Ad cuius rei ulteriorem confirmationem, faciunt tria exempla, quæ subministrat historia Gregorij Turonensis lib. 5. cap. 32. lib. 8. cap. 31. & lib. 10. cap. 15. Hæc enim exempla, fateatur is Parisiensis Theologus, probare, interdicta sub finem primæ Dynastiæ Gallicanæ fuisse in more: additque, sub secundâ Dynastiâ interdictorum Ecclesiasticorum usum prorsus invaluisse. Etenim circa annum 870. Hincmarus Laudunensis Ecclesiam suam quasi interdicto subiecit, eâ de causâ ab Hincmaro Rhemenfi graviter increpatus in opusculo 55. capitulorum. cap. 8. Fulbertus quoque Carnotensis Episcopus ad Robertum Regem in Epistola 63. ista scribebat, ad Aurelianam civitatem convenire non possunt Episcopi, cum ibi nec sacrificare liceat, nec Eucharistiam absolute percipere: quod nimirum subjaceret interdicto. Testatur etiam Ademarum Engolismensis ad annum 994. quod Alduinus Episcopus Lemovicensis pro nequitia populi iusserit, Ecclesias & Monasteria cessare à cultu Divino, & à sacrosancto Sacrificio &c.

ARGUMENTUM III.

Prioris continuativum.

Dum Elliesius interdictorum generalium usum saltem frequentiore reprobare conatur, non pauca nihilominus de ijs argumenta & exempla nobis subministrat pag. 288. asseverando: usque ad Gregorium VII. rara equidem fuisse interdicta, & in peculiaribus duntaxat Ecclesiis lata: at illum Pontificem suæ auctoritatis augendæ perquam studiosum, ijs frequenter in Regna eorum integra esse usum, aliisque Episcopis, ut idem tentarent, exemplo fuisse. Hinc eo præsertim tempore multis interdictis pacem Ecclesiæ fuisse turbatam, quorum exempla, quàm plurima videri posse aquad Ivonem Episcopus p. 43. 120. 121. 263. 264. & 266. Quem etiam Episcopus 94. interdictum vocare remedium insolentum, observareque, in usu potissimum fuisse in causa sacrilegij, aut violationis pacis.

Exceptiones Elliesianæ.

Excipitur primò. Interdicta generalia ad tuendam auctoritatem Ecclesiasticam adinventum, non fuisse potius isto effectu, sed contrarium omnino effecisse; uti observat Soto in 4. disticta. 22. quasi. 3. 4. 1. habereque in Capit. Alma Mater. de sentent. Excommunicat. Tunc enim exercebat indecoro populi, pulant hæreses, & infinita pericula animarum insurgunt, dum ab Ecclesijs sine culpa earum Divina obsequia subtrahuntur. Experientia etiam demonstrat, interdicta fuisse dissensionum, schismatum, bellorum, aliarumque calamitatum causas.

Secundò. His de causis Romanos Pontifices, quibus hæc interdicta magis prodesse poterant, coactos esse, eorum severitatem ita paulatim imminuere, ut vix ullum haberent effectum: quippe cum primùm interdicta usurpari cœperunt, cujuslibet officij Divini celebratio prohibita fuerit, excepto tantum infantum Baptismo, & Pœnitentiæ administratione in necessitate. Ita Alexander III. qui anno 1170. vivebat, Capit. Non est à vobis, de sponsal. Deinde circa Annum 1020. prædicatio Evangelij, & Sacramentum Confirmationis sunt concessa ab Innocentio III. Capit. Responso. de sentent. excommunicationis. Circa annum 1250. Gregorius IX. permisit, ut in unaquaque hebdomada celebraretur missa privata, ostijs clausis, sine pulsu campanarum, Capit. Permissimus. de sent. excomm. Postea circa annum 1245. Innocentius IV. voluit, Sacramentum Pœnitentiæ administrari Cruciatibus, & peregrinis, nec non permissit officium à Clericis recitari sine cantu. Capit. Quod in textu. de pœnitent. & remissione. Demum anno 1300. Bonifacius VIII. Pœnitentiam sanis omnibus administrari iussit, & integram officium quotidie celebrari, ostijs tamen clausis, & sine campanarum pulsu, imò etiam ostijs apertis, & prævio campanarum pulsu, in festis Nativitatis, Paschæ, Pentecostes, &c. Assumpt.

Assumptionis. Cap. Alma mater. de sent. Excomm. in 6. Ex quibus videre est, paulatim interdicto nihil ferme, præter interdicti nomen, esse relictum, quod argumentum est, eos ipsos, quibus utilia maximè sunt interdicta, molestiam & periculum eorum agnovisse.

40. Tertio. Interdicta sæpius esse ab Ecclesijs spreta & contempta. Quis enim ignoret, quàm nihili fecerit Ecclesia Gallicana interdicta in Regnum Franciæ lata tum à Bonifacio tempore Philippi Pulchri, tum à Julio tempore Ludovici XII. tum etiam aliàs ab alijs Pontificibus? Quis nesciat, Rempubli- cam Venetam interdictum Pauli V. ita irritum judicasse, ut ab eo ne quidem post pacem initam, absolvi se, passa fuerit. Cùm etiam Innocentius VIII. Brugenses, Gandavenfes, & Iprenses interdicti subijcere tentasset, ab ejus sententiâ advocatus Regius provocavit, & Senatus Parisiensis interdictum irritum esse, pronuntiavit, teste Chopino.

41. Quarto. Ex hæcenus deductis patère, interdictum Ecclesiasticum, quod in Regnum, Provinciam, Civitatem, aut Parochiam ob Regis, aut alterius peccatum fertur, rem esse novam, & odiosam, ne dicam, ferè semper injustam & iniquam: repugnare etenim æquitati videtur, innocentes cum noxijs involvi, & ob unius peccatum puniri universam societatem; præsertim cùm Reges & Principes, propter quorum peccata Ecclesiæ interdicto subijci solent, non sint præcipua Societatis Ecclesiasticæ, prout Ecclesiastica est, membra. Quod tamen ita intelligendum est, ut non omnis interdictorum usus sit damnandus, sed quòd caute & raro usurpetur.

Refutatio istarum Exceptionum.

42. Exordiendo à quartâ & ultimâ exceptione, disquiro ex Eliesio, quomodò Christianissimi Regis sui bella iusta pronuntiare valeat, cùm eorundem tamen effectus tot millia animarum præcipiter ad tartara, ac præter immensa insolentium militum flagitia, ut hostium vinci possit iniquitas, tot innocentes noxijs permixtos, oporteat, circa fortunæ & vitæ Bona gravissimè lædi, imò interfici? Scio, ab ipso responsum iri, hæc ingentia bellorum mala per accidens duntaxat, ac indirectè se habere ad belli iusti actiones, dum per hoc Rex unice intendit, jus suum prosequi. Sicut ergo Theologus ille non iniquum ducit, quòd in bello etiam iusto necessum sit, innocentes per accidens involvi cum noxijs, quodque ob unius Regia jura temerantis nequitiam, universa Civitas seu regio aliqua puniatur, sic pariter respondeat sibi ad illam quartam exceptionem.

43. Quinimò Pontificum Romanorum pietas in casu generalis interdicti tam studiosè invigilat pro innocentibus, ne paria cum noxijs damna pati debeant, ut propterea facta sint ea indulta Apostolica, quæ ipsemet Eliesius in 2. suâ Except. enumerat. Quis verò dixerit, interdicta generalia adversùs aliquod

seu Regnum, seu Rempubliam, propter Regis, aut Principis, aut Statùs iniquitatem, ac pertinacem inobedientiam vibrata minùs æqua & iusta fuisse ex eo, quòd ab ipsismet rejs, eorumque fautoribus, viris etiam Ecclesiasticis, spreta & pro irritis habita fuerint? Hoc sanè foret perinde, ac Christianissimi Regis arma in bello secundùm Theologorum suorum sententiam iusto, iniquitatis insimulare ex hoc, quòd ipsis tum vi militari, tum acriori calamo resistatur, eorumque injustitia passim redarguatur. Hinc proinde prima Eliesij exceptio facilè eliditur, dum interdicta generalia ad tuendam auctoritatem Ecclesiasticam, adinventam quidem pronuntiat, ad Populi tamen indevotionem, hæresumque pul- lulationem, animarumque infinita pericula progignenda, perquam proclivis dicit: quia namque finis ille directè ac per se intentus æquus & sanctus est, asserere oportet, mala inde per accidens duntaxat ac præter intentionem eventientia, moraliter haud imputari, maxime cùm ijs præcavendis satis congrua, à Romanis Pontificibus adhiberi soleant remedia in dicta 2. Except. enumerata: aperto sanè argumento, sanctum illum tuendæ Ecclesiasticæ auctoritatis finem, tam purè intendi à Summis Pontificibus, ut non sinant, cum contaminari ex effectibus pravis, solum indirectè, ac per accidens, seu præter intentionem ipsorum forsan eventuris.

44. Unde postea etiam, interdicta generalia usque ad Gregorium VII. fuisse rariora, maxime dum vel Christianis Imperatorum adhuc Ethnicorum regimini subiectis, vel Regibus Christianam Religionem jam professis, sanctæ Ecclesiæ, Divinæque Legis servandæ majus studium habentibus, ratio non admittebat hujusmodi interdictorum usum: at eorum, rarior licèt, ab ipsomet etiam Eliesio asserta inflectio, jam noletur ex ipsius quoque antiquitatis sanctâ disciplina comprobari.

Corollarium.

An etiam in ipsos mortuos ferri possit excommunicatio?

46. Brevis summa hæc complectemur, quæ Eliesius à pag. 290. usque ad pag. 292. digessit. Illa namque quaestio vel intelligitur de propria & verâ excommunicatione, quæ est actus Clavium Ecclesiæ, minime protelarum super mortuis. Vel intelligi potest de continuatione excommunicationis in vivis contractæ, & per absolutionem legitimam non ablata, vel etiam de excommunicatione impropria, detestatione scilicet memoriæ nefarij alicujus & facinorosi defuncti, vel etiam pro detractione seu erasure nominis ex Dypticis, seu Tabulis Ecclesiasticis in publico recitati contactus. Hæc igitur posterior, non illa prior excommunicatio ferri potest in mortuos. Quamvis enim Vigiliis in constituto improbabile videatur, Sacerdotes in pace Ecclesiasticâ defunctos ex aliquâ post mortem ipsorum manifestâ causâ subijci anathemati, hoc